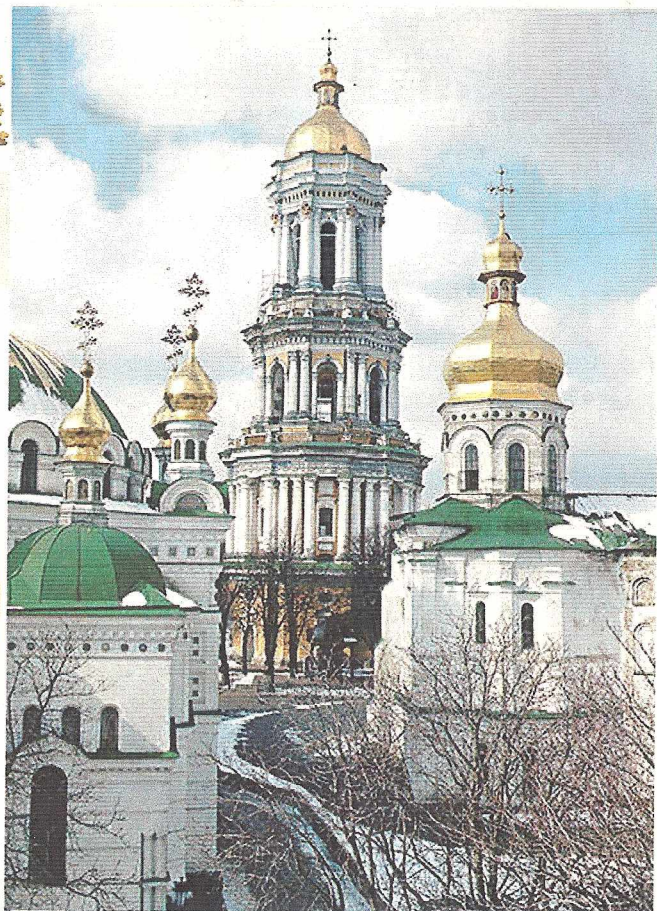


94(477)(082)
445



УКРАЇНА:
минуле і
сучасність



Характерні ознаки суспільних класів	Раби	Кріпаки
1. Чи були особисто вільними? 2. Кому належали? 3. Чим володіли? 4. На кого працювали ? 5. Чи були особисто зацікавлені в результатах своєї праці?		

Використання таких таблиць можливе з VI –VII класів. Заповнюються вони в процесі фронтальної співбесіди з усіма учнями класу з метою узагальнення значного за обсягом навчального матеріалу. Обов'язковою умовою опрацювання таких таблиць у навчальному процесі є наявність системи запитань до них, які формулюються у вигляді суджень та умовиводів. Критерієм сформованості мислення школярів є вміння робити висновки. Підводячи підсумки, можна сказати, що на сучасному етапі суспільного розвитку головним завданням навчання історії є розвиток особистості учнів, який дуже тісно пов'язаний з віковими особливостями школярів.

ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФЕОДАЛІЗМУ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ ТА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Мак Т.Ф.,

*кафедра всесвітньої історії, Криворізький державний педагогічний
університет*

Для того, щоб відповісти на питання, які цікавлять нас сьогодні, треба поставити їх перед нашими предками. Але відповідати нам самим – таким є завдання історика. Під іншим, новим кутом зору відкривається нове бачення, новий матеріал для розмірковування над сучасністю.

Усвідомлення, що прийшло останніми роками, - Україна - це Європа примушує вглядатись в своє історичне минуле саме під іншим кутом зору. Формування і розвиток феодалізму в Західній Європі є класичною моделлю, що досконало вивчена, але ця модель не повинна бути еталоном.

Після загибелі Римської імперії германці йшли трьома шляхами формування нових стосунків: синтезним, малосинтезним і безсинтезним. Останній є більш теоретичним, оскільки в історичному просторі населення західноєвропейських територій, що не входили до складу Римської імперії, мало активні контакти з колишніми римськими провінціями вже у IV - VIII ст.

Щодо розвитку східних слов'ян протягом IV - VIII ст., то вони, дійсно не могли запозичити ані досвіду державного будівництва іншої, більш розвиненої цивілізації, ані здобутків матеріального, побутового характеру. Отже, історичний час для східних слов'ян ніхто не заощаджував, і досвід - політичний, економічний, - був їх власним здобутком, за що було сплачено все тим же часом.

Західна Європа в IV - V ст. - це населена територія, до якої додалися 4 млн. германців. Щодо території майбутньої Київської Русі, то вона була порівняно неосяжною, і слов'янські племена розселялись відносно вільно. Не було не тільки прикладу державних структур, а й такого стимулу, як найшвидше будувати їх, як, припустимо, у франків. Останнім потрібно було не тільки закріпитись на території, а й утримати в покорі гало-римське населення. У східних слов'ян замість войовничості - гостинність головна риса менталітету, що, безперечно, не виключало їх вміння боронитися від нападників.

Ті ж самі фактори примушували германців раніше застосовувати писане право, - не тільки досвід римлян, а й більш жорстокі, ніж у східних слов'ян, умови, що склались на завойованих територіях.

Регламентованість життя, безперечно, вела до більш високої організації суспільства. Але колективна свідомість, яка

відносно рано, порівняно зі східними слов'янами, потрапила під прес всіляких обмежень, в тому числі і правових, менше схильна до творчості. Особливі здобутки східних слов'ян в сфері духовного розвитку є незаперечним фактом. І не тільки природа на це надихала.

Але те ж саме обмеження життєвого простору примушувало заможний прошарок Західної Європи, що народжувався, пильнувати і дбати про свої землі, не відволікаючись надовго назовні. Натомість еліта Київської Русі, завдяки великим відстаням, почувала себе в відносній безпеці, торгувала в далеких інших краях, надовго полишаючи підвладні їй території і мало піклуючись про вдосконалення системи господарювання.

Отже, ні право, ні прискіплива дбайливість політичної еліти не стримували розвиток ініціативності населення Київської Русі. Але цей позитивний момент має зворотній бік – безвідповідальність і еліти, і всього народу. Проблеми і досягнення нашого розвитку, таким чином, мають глибинні історичні коріння.

Література:

1. Ле Гофф Ж. Цивілізація середньовікового Запада. – М., 1992.
2. Блок М. Апологія історії или ремесло історика. – М., 1986.
3. Гуревич А., Харитонович Д. Історія середніх віків та її вивчення // Історія України. – 1998. – №36.